

**CREDITUL MOBILIAR (2) 2264 –
de Mihai Eminescu**

Fotografie de arhiva. Mihai Eminescu de Nestor Heck – 1884. Basarabia-Bucovina.Info

Continuăm prin a cita luminoasa dare de seamă pe care un economist german o face despre activitatea Creditelor Mobiliare a. Semnul caracteristic al tuturor acestor institute este speculațiunea. Pentru* speculațiune însă societățile anonime (pe acții) nu sunt potrivite. Societăți anonime speculante aduc pagubă atât proprietarilor lor, adică acționarilor cât și publicului. Ne mărginim la următoarele argumente esențiale.

1) Afacerile de speculațiune cer, după natura lor, o mare experiență de afaceri, o extraordinară repejune de concepție și de deciziune. Corespunzând în genere pe cale telegrafică pentru a încheia asupra a milioane, neavând adesea decât un minut de reflecție, societatea nu poate merge bine. Directori cari ar poseda asemenea calități nu se găsesc, pentru că asemenea oameni preferă a-și face afacerile lor proprii. Dar dacă se găsesc și li se dă puterea discreționară cerută, atunci societățile sunt în pericol ca directorul lor sau să procedă cu prea mare cutezanță sau să exploateze situația în folosul său propriu, lăsând numai șansele rele pe seama societății. Aceasta au dovedit-o procesul acționarilor Creditului Mobiliar intentat consilierilor de administrație, cari au fost condamnați în prima instanță la plata a 60 milioane franci. Consiliarii de administrație ai Creditului Mobiliarau câștigat averi imense, pe când societatea mergea spre faliment.

Ani întregi se făceau cătră finitul anului tot soiul de manopere de bursă și jurnalistice. (In sferele bursei se susținea că faimoasa știre tătărăscă despre luarea Sevastopolului fusese comandată de creditul Mobiliar.) Aceste manopere aveau de scop de-a ridica cât se poate de mult cursul efectelor din cari consista portofoliul Creditului Mobiliar. Bilanțul se încheia dar cu cursurile cele mai urcate și se împărțea o dividendă mare care în realitate absorbea o parte a capitalului acțiunilor; căci dacă s-ar fi făcut bilanțul câteva săptămâni mai târziu, după ce cursurile scăzuseră la

nivelul lor natural, ar fi rezultat un deficit al capitalului primitiv.

Fiindcă aceste institute se fondaseră pentru motive de agiotagiu, adecă fiindcă subscripțiunile nu se făcuseră din capul locului decât cu intenția de-a urca cât se poate de sus acțiunile nouă și de-a le vinde cu agio, proprietarii acia ai acțiilor cari rămâneau cu ele la urmă erau totdeauna în pagubă. Acțiunile celor mai multe institute de credit stau sub pari: acele ale Creditului Mobiliar, nominal de 500 franci, urcate odată până la 1300 franci și mai sus, au scăzut la 1869 la 162 franci.

2) Institutele acestea nu sunt stricăcioase numai proprietarilor lor ci și publicului. Faptul că unli speculanți, precum Rothschild, Pereire și alții au câștigat multe milioane cu operații financiare a orbit publicul într-atâta că se lăsă ademenit de făgăduința de-a ajunge, pe calea puterii financiare colective, la aceeași țintă. Făgăduința unor dividende mari se primi cu credință după exemplul evident al oamenilor din haute finance. Așadar nu numai că s-a subscris capitalul primitiv al unei mulțimi de institute de credit. ci s-au primit de bunăvoie și obligațiile lor. Institutele de credit, la început în perplesiate ce să 'nceapă cu capitalul, căci o bancă are nevoie de timp pentru dezvoltarea ei ca orice altă afacere, nu s-au mulțumit numai cu a cumpăra efecte de bursă, ci participară la o mulțime de întreprinderi nouă pentru exploatarea de mine, fabrici și alte stabilimente industriale, și nu arareori se cumpărau afaceri vechi cari nu se rentau ca bază a societății acționarilor. Căci un timp oarecare era de sine înțeles între speculanți, că întreprinderi bune le exploatează cineva singur pe seama sa, iar cele rele se lasă unor societăți de acționari, întrebuintându-se fraza comună „că numai exploatarea în mare are perspectivă sigură de succes”. Astfel, detragând capitalul ramurilor de industrie deja existente și îndreptându-le spre o plasare mai puțin rentabilă, pentru că nouă, au cășunat o

mișcare neeconomică a capitalului care trebuia să perturbe atât strângerea de capitalii cât și câștigul lucrătorului.

Ca dovadă uimitoare de exactitatea deplină a descrierii economistului german că esența unei asemenea întreprinderi este specula servă procedimentele de la noi. Creditul Mobiliar nu există încă. Statutele lui sunt necunoscute, n-au fost tipărite încă; nici un decret al regelui n-au autorizat existența societății. Ministerul Comerțului și Lucrărilor Publice de la noi e abia în stadiul de-a se informa dacă persoanele fondatorilor sunt onorabile și dacă instituția poate fi în folosul comerțului.

Ei bine, deja se speculează acțiunile neexistente ale unei societăți neexistente.

Va să zică oameni cari au banii lor plasați în înscrisuri ipotecare, în polițe, în efecte ale statului român, tot efecte sigure, vând aceste efecte sigure spre a cumpăra acțiunile neexistente ale unei societăți neexistente! Nimeni nu știe nici ce va face societatea viitoare, nici ce soi de întreprinderi va încuraja – totul e cuprins în haosul viitorului. Dar tocmai pentru că nimic nu e sigur, tocmai că pentru că nesiguranța absolută dă loc la speranțe exagerate, specula a și pus mâna pe ficțiune și o vinde drept bani buni. E cu totul indiferentă pentru speculatori valoarea intrinsecă a viitoarelor titluri. Ei știu că la orice nouă emisie patronată de nume cunoscute se naște hausse în piață și cestiunea principală e de-a vinde până e hausse. Dar, precum vede oricine, ei nici nu au titlurile în mână. Mai mult! N-au nici banii necesari pentru a le cumpăra, adică n-au nimic, nici bani, nici efecte, și cu toate astea câștiga bani. Rugăm pe oricine să aprecieze aceste împrejurări și să-și facă o judecată despre soliditatea lor.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1 ianuarie – 31 decembrie 1881

TIMPUL

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XII

Mihai-Eminescu.Ro